

торі видів економічної діяльності зазначений вид спеціального водокористування, а також за оплату отримали від органів держави та органів місцевого самоврядування спеціальний дозвіл. Видача дозволу на спеціальне водокористування здійснюється за клопотанням фізичної та юридичної особи з обґрунтуванням потреби у здійсненні спеціального водокористування. Даний спеціальний дозвіл видається на певний термін із зазначенням умов спеціального водокористування.

Оскільки, болота є цілісним природно-територіальним комплексом, який складається із земельної ділянки та взаємопов'язаними природними компонентами — водою, торфом і притаманними їй флорою та фауною, тому водокористування має здійснюватися з урахуванням специфіки боліт. Слід розуміти, що фізичні та юридичні особи при водокористуванні здійснюють вплив не тільки на водні ресурси, але і на земельну ділянку, на якій розташоване це болото та взаємопов'язані його природні компоненти — торф, флору та фауну. Тому механізм та порядок здійснення водокористування на території боліт має бути чітко визначений в законодавстві України, оскільки при водокористуванні здійснюється значний вплив на болота та відбувається вилучення його компонентів, а це може призвести до їх повного знищення та порушення гідрологічного балансу певного ряду місцевості, а також в кінцевому результаті до екологічної катастрофи.

Золотарьова Д. М.
аспірантка кафедри земельного та
аграрного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ ТИМЧАСОВО ЗАЙНЯТИХ ЗЕМЕЛЬ

Соціально-економічний розвиток суспільства неминуче супроводжується збільшенням споживання невідновлюваних природно-мінеральних ресурсів, отриманням інформації про стан надр, інтенсивною розробкою і відкриттям нових родовищ корисних копалин. Важливе значення при цьому набувають суспільні відносини в сфері геологічного вивчення надр.

Відомо, що геологічне вивчення надр проводиться з обов'язковим використанням земельної ділянки. Землі, надані для користування надрами, не віднесені до самостійної категорії земельного фонду України, а належать до категорії земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Тому на них поширюються загальні положення, що визначають правовий режим цієї категорії земель. Однак ці землі мають значну специфіку правового режиму. Наукові дослідження у сфері використання і охорони земель, наданих для користування надрами, стосувалися здебільшого правового режиму земель промисловості. Вивчення особливостей правового режиму земель для потреб, пов'язаних з користуванням надрами з метою проведення розвідувальних робіт, практично відсутні.

В умовах сьогодення важливу роль при проведенні розвідувальних робіт набуває права охорона земель, на яких проводяться такі роботи.

Взагалі, права охорона земель являє собою систему врегульованих нормами права організаційних, економічних та інших суспільних відносин щодо забезпечення раціонального використання земельного фонду країни, запобігання необгрунтованому вилученню земель із сільськогосподарського обігу, захисту земельних ресурсів від шкідливих антропогенних впливів, а також відтворення та підвищення родючості ґрунтів, продуктивності земель лісгосподарського призначення, забезпечення особливого правового режиму земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Щодо правової охорони земель, наданих для користування надрами, то її зазвичай визначають як систему заходів, закріплених в правових нормах та спрямованих на збереження, раціональне використання, захист земель, а також на відтворення і підвищення родючості ґрунтів, порушених під час користування надрами.

Отже, найважливішим та найактуальнішим аспектом охорони земель під час проведення геологорозвідувальних робіт виступає збереження родючості ґрунтів, зокрема під час розвідки нафтогазоносних родовищ, оскільки в сучасних умовах збільшення обсягів видобутку власної нафти та газу є пріоритетним для нашої держави. Проведення геологорозвідувальних робіт обов'язково пов'язане з будівництвом відповідної свердловин та розміщенням необхідного устаткування в межах конкретної земельної ділянки. В багатьох випадках, як свідчить вивчення практики, виникає необхідність зняття у встановленому по-

рядку верхнього родючого шару ґрунту, який, наприклад, в межах земель сільськогосподарського та лісгосподарського призначення характеризує земельну ділянку.

Як відомо, згідно зі статтею 168 Земельного кодексу України, зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок здійснюється на підставі спеціального дозволу, який раніше видавав Держземінспекцією та її територіальними органами, відповідно до Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття і перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок, затвердженого наказом Держкомзему від 04.01.05 № 1. Цей порядок розроблено відповідно до вимог статей 166 та 168 Земельного кодексу України, статей 2,3 та 6 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Закону України «Про охорону земель». Проте деякі моменти в нормативно-правових актах (які ухвалювалися в різний час) часто суперечать один одному і не в повній мірі відповідають сучасним науковим доробкам, у зв'язку з цим виникає низка проблем у ході реалізації конкретних практичних заходів з охорони родючості ґрунтів під час рекультивації порушених земель.

Зокрема, потребують дослідженню такі проблеми:

- 1) оформлення права користування земельною ділянкою під час проведення геологорозвідувальних робіт;
- 2) застосування чинних галузевих стандартів і сучасних наукових доробок при встановленні норм зняття ґрунтового покриву під час проведення геологорозвідувальних робіт.

Як свідчить практика, тимчасово зайняти земельну ділянку для геологорозвідувальних робіт досить складно, адже поняття тимчасового відводу земель чинним законодавством взагалі не передбачено. Галузеві стандарти, які на сьогоднішній день регламентують означене питання, у більшій своїй частині прийняті ще за радянських часів. Рекультивація земель під час спорудження нафтових і газових свердловин значною частиною не відповідають вимогам чинного на сьогоднішній день Земельного кодексу України.

Таким чином, вирішення названих та інших проблем можливе за умови встановлення специфічного порядку оформлення земельних ділянок для проведення геологорозвідувальних робіт, узгодження норм та методів зняття ґрунтового покриву, які визначені в нормативно-правових актах і сучасних наукових доробках.